



Slovenija-transplant

### III. NAGRADNI NATEČAJ SLOVENIJA-TRANSPLANTA ZA NAJBOLJŠE RAZISKOVALNO DELO S PODROČJA DONORSKE MEDICINE/DEJAVNOSTI

#### REZULTATI NATEČAJA (2023-2025)

Ljubljana, 3. 6. 2026

Zavod Republike Slovenije za presaditve organov in tkiv Slovenija transplant je 22. decembra 2023 objavil III. nagradni natečaj za najboljše raziskovalno delo s področja donorske medicine/dejavnosti (glej [www.slovenija-transplant.si](http://www.slovenija-transplant.si)). Namen natečaja je spodbujanje interdisciplinarnega sodelovanja, raziskovanja in razvoja donorske medicine in dejavnosti. Natečaj je bil odprt do 31. decembra 2025.

V razpisanem roku smo prejeli tri prijave. Zaradi aktualnosti obravnavanih tem so bile v ocenjevanje sprejete vse naloge. Ena naloga je bila zaradi morebitnega konflikta interesov izključena iz nagradnega sklada. Ocenjevalno komisijo so sestavljali Andrej Gadžijev, dr. med. spec., Jelka Kramarič, dr. med. spec., dr. Jana Šimenc, dipl. etnol. in kult. antrop. in Ana Marija Štrucl, dr. med. spec. Pri evalvacijah so bili upoštevani kriteriji: izvirnost teme in pristopa, aktualnost izbrane teme, prikaz poznavanja slovenskega donorskega sistema in domače literature, strokovna, znanstvena in jezikovna kakovost, uporabnost za prenos novih znanj v prakso. V razpisu so bile določene prednostno obravnavane teme:

- a) **medicinski vidiki:** novi pristopi k prepoznavanju (detekciji) umrlih darovalcev, ocenjevanje primernosti umrlih darovalcev, postopki in inovativne tehnike vzdrževanja umrlih darovalcev, donorski program živih darovalcev, uvajanje novih donorskih programov.
- b) **sodobna etična, pravna in družbena vprašanja:** odločitve glede zdravljenja ob koncu življenja in darovanje organov, avtonomija posameznika, umetna inteligenca in algoritmi, upravljanje s podatki in vodenje mednarodnih registrov prejemnikov organov, ksenotransplantacije, donorska dejavnost v času krize, razvoj umetnih organov (organoidi), pravne dileme, dostopnost do zdravljenja, vrnitev/vključitev transplantiranih bolnikov v aktivno življenje.

Pri vsakem kriteriju je bilo najvišje možno število točk 10. Končni seštevek točk pomeni skupno oceno treh ocenjevalcev. Člani ocenjevalne komisije so ocenjevali neodvisno. Končne rezultate so soglasno sprejeli na skupnem evalvacijskem panelu.

Rezultati natečaja so:

1. mesto (nagrada 800 €)  
**Neja Gostečnik: Legalizacija trgovine z organi kot neprimeren ukrep za povečanje ponudbe organov zaradi neskladnosti s človekovim dostojanstvom (137 točk)**
2. mesto (izključenost iz nagradnega sklada zaradi konflikta interesov)  
**Kulovec D., Petravić L., Miklič R et al. Uncontrolled Donation Potential After Circulatory Death in Slovenia Could Lead to More Organ Donations: Extrapolation of SiOHCA Study Data (132 točk)**
3. mesto (nagrada 200 €)  
**Anet Rožnik: Kvalitativna analiza stališč in prepričanj zdravstvenih delavcev o pripravljenosti posameznikov za darovanje organov po možganski smrti (125 točk)**

## UTEMELJITEV

1. **Neja Gostečnik: Legalizacija trgovine z organi kot neprimeren ukrep za povečanje ponudbe organov zaradi neskladnosti s človekovim dostojanstvom (137 točk)**  
(Raziskovalni članek, Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani)

Raziskovalna naloga Neje Gostečnik obravnava legalizacijo trgovine z organi, ki je izrazito aktualna tema in neposredno povezana s sodobnimi etičnimi, pravnimi in družbenimi vprašanji v donorski medicini. Pomanjkanje organov za presaditev ostaja eden ključnih globalnih izzivov transplantacijske medicine, obravnavano vprašanje je zato pomembno z medicinskega, pravnega in družbenega vidika. Pristop k raziskovalnemu problemu je interdisciplinaren in izviren, saj avtorica vprašanje legalizacije trgovine z organi obravnava skozi prizmo človekovega dostojanstva ter ga v poglobljeni razpravi umešča tako v etični kot tudi v ustavnopravni okvir. Naloga je vsebinsko zrela, aktualna in z nekaj manjšimi pomanjkljivostmi dobro argumentirana.

Avtorica zastavi tezo, da legalizacija trgovine z organi ni primeren ukrep za povečanje ponudbe organov, ker vodi v komodifikacijo telesa in tveganje izkoriščanja ekonomsko ranljivih oseb; kot alternativo obravnava sistem obvezne izbire. Prepričljivo obravnava pravno in etično nesprejemljivost trgovine z organi z vidika človekovega dostojanstva, komodifikacije telesa in tveganja izkoriščanja ekonomsko ranljivih oseb. Posebna vrednost naloge je v jasni povezavi med slovensko pravno ureditvijo, mednarodnimi dokumenti in bioetičnimi argumenti. Aktualnost izkazuje z uporabo sodobnih virov ter vključitvijo aktualnih statistik Eurotransplanta. V argumentaciji obravnava koncept človekovega dostojanstva v mednarodnem in slovenskem pravu ter se ustrezno navezuje na ključne bioetične dokumente, pomembne za transplantacijsko področje (Oviedska konvencija, dokumenti SZO, pravni okvir EU idr.). Delo dobro poveže slovensko pravno ureditev, ZPPDČT, mednarodne standarde in širšo

bioetično literaturo. Ustrezno pojasnjuje slovensko ureditev opredelitve za darovanje po smrti in vlogo svojcev. Splošna ocena je, da je razprava jezikovno in strokovno kakovostna.

Pomanjkljivost predstavlja ponavljanje argumentov ter nekoliko enostransko razpravljanje, saj protiarargumenti niso razviti v enaki meri kot nosilna teza. Dodatno vrednost bi prispevala širša obravnava vprašanja z vidika avtonomije posameznika, socialne pravičnosti in načela recipročnosti. Ob večji uravnoteženosti nasprotnih stališč in bolj strnjeni izvedbi bi bila razprava odlična. Povezava glavne teme z alternativnim modelom obvezne izbire je zanimiva, a ta del bi bilo pomembno nadgraditi z bolj poglobljeno analizo izvedljivosti in možnosti sprejetja takšnega ukrepa v specifičnem družbeno-kulturnem okolju Slovenije ter njegovih morebitnih omejitev.

Razprava Neje Gostečnik je uporabna predvsem na ravni normativnega razmisleka in etično-strokovne razprave. Neposredna klinična uporabnost je manjša, vendar je njen prispevek pomemben pri strateškem razmisleku o etično sprejemljivih načinih za rešitev problematike pomanjkanja organov za presaditev. Naloga lahko najbolj neposredno prispeva k oblikovanju stališč in komunikacije glede nedopustnosti finančnih spodbud za darovanje organov ter k razpravi o alternativnih zakonodajnih pristopih.

Članek Neje Gostečnik je dostopen na spletni strani Slovenija-transplanta na povezavi <https://www.slovenija-transplant.si/nagradni-raziskovalni-natecaj/> (glej Zbirka nagrajenih nalog).

## **2. Kulovec D., Petravić L. et al. Uncontrolled Donation Potential After Circulatory Death in Slovenia Could Lead to More Organ Donations: Extrapolation of SiOHCA Study Data (132 točk)** (Izvirni članek, objavljen v mednarodni strokovni reviji)

Članek Kulovec in drugih avtorjev se med prejetimi nalogami na natečaj najbolj neposredno navezuje na sodobne mednarodne trende v donorski medicini ter vprašanja dostopnosti transplantacijskega zdravljenja. Avtorji obravnavajo potencial nenadzorovanega darovanja organov po cirkulatorni smrti (uDCD) v Sloveniji. Med soavtorji je tudi član ocenjevalne komisije, Andrej Gadžijev, dr. med., ki je bil zaradi konflikta interesov izločen iz ocenjevanja te naloge, pri oceni ga je nadomestila Ana Marija Štrucl, dr. med. Naloga je zaradi konflikta interesov izključena iz nagradnega denarnega sklada, ne pa iz postopka ocenjevanja in javne objave. Ocenjevalna komisija je zaradi strateške pomembnosti, aktualnosti, izvirnosti na nacionalnem nivoju in uporabnosti članka soglasno sklenila, da ga je med rezultati in utemeljitvijo pomembno izpostaviti. Tema je prav tako neposredno povezana s prednostnimi medicinskimi kriteriji razpisa, zlasti z uvajanjem novih donorskih programov in prepoznavanjem potencialnih umrlih darovalcev.

Članek predstavlja prvi pomemben poskus kvantifikacije potenciala za uDCD v Sloveniji in kljub določenim pomanjkljivostim, ima posebno vrednost, saj predstavlja prvo sistematično oceno potenciala programa uDCD v Sloveniji. Avtorji potencial izpeljejo na podlagi nacionalnih podatkov iz registra o zunajbolnišničnih srčnih zastojev - SiOHCA. Iz 294 primerov izberejo 19 potencialno ustreznih primerov in z ekstrapolacijo ocenijo 111 možnih uDCD darovalcev oziroma 52,4 pmp/leto.

Članek je metodološko jasno zasnovan kot retrospektivna raziskava, in kot poudarjajo avtorji, časovno omejena na kratko obdobje, pri čemer je bila zbirka podatkov primarno namenjena spremljanju srčnih zastojev v zunajbolnišničnem okolju. Posledično nekateri podatki, ki bi omogočili natančnejšo oceno potenciala uDCD programa, niso na voljo. Prispevek vključuje domače podatke o donorski aktivnosti,

čakalnih seznamih in zakonodajnem okviru. Članek je jezikovno razumljiv, smiselne pa bi bile dodatne slogovne in terminološke dopolnitve. Mestoma ločevanje med ekstrapolacijo potencialnih darovalcev na milijon prebivalcev (pmp) in stopnjami darovalcev po klasifikaciji (primerni, aktivni, dejanski) ni dovolj jasno, ponekod pa ta opredelitev ni navedena. Pogrešamo utemeljitve razlogov, zaradi katerih je lahko končna ocena potenciala precenjena, npr. zaradi medicinskih kontraindikacij, možnost zavrnitve s strani svojcev ter infrastrukturnih omejitev, povezanih z geografsko lego in dostopnostjo do zahtevnih podpornih postopkov (npr. ECMO).

Največja vrednost naloge je aplikativna, saj odpira vprašanje potenciala za nov donorski program v Sloveniji in je lahko podlaga za nadaljnjo sistemsko, zakonodajno, logistično in strokovno razpravo. Potrebna pa je previdnost pri interpretaciji rezultatov raziskave in upoštevati metodološke omejitve raziskave (tudi zaključni sklepi so mestoma pretirani). Podatki izvirajo iz kratkega, trimesečnega obdobja, zajem ni pokrival celotne države, prvotni namen SiOHCA ni bil ocenjevanje uDCD potenciala, kronične in aktivne bolezni niso bile dovolj natančno zajete, avtorji pa sami navajajo možnost precenitve potenciala. Tudi vidik soglasja svojcev, logistični koraki od potencialnega do aktivnega in dejanskega darovalca, izključitveni kriteriji ter realne omejitve implementacije niso dovolj vključeni v izračun.

Kljub navedenim omejitvam, ki jih omenjajo tudi avtorji, je študija za zdaj v slovenskem prostoru edinstvena in predstavlja uporabno izhodišče za nadaljnji razvoj programa uDCD v Sloveniji.

Članek je dostopen na povezavi <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11487513/>.

### **3. Anet Rožnik: Kvalitativna analiza stališč in prepričanj zdravstvenih delavcev o pripravljenosti posameznikov za darovanje organov po možganski smrti (125 točk)**

(Magistrska naloga, Fakulteta za vede o zdravju, Univerza na Primorskem)

Tema o stališčih zdravstvenih delavcev do darovanja organov po možganski smrti je nedvomno pomembna, vedno aktualna in relevantna za preverjanje. Izobražena in motivirana strokovna javnost je eden temeljnih stebrov uspešnega sistema darovanja organov. Raziskovalna naloga Anet Rožnik ponuja neodvisen terenski vpogled v stališča in prepričanja zdravstvenih delavcev o darovanju organov po možganski smrti, kar je vedno dobrodošlo. Naloga je vsebinsko korektna, obsežna in dobro umeščena v slovenski donorski sistem. Jezikovno je ustrezna in razumljiva. Avtorica v celotni magistrski nalogi izkazuje solidno poznavanje področja darovanja organov in transplantacijske dejavnosti, zlasti v opisnem in organizacijskem smislu.

V prvem, teoretičnem delu Anet Rožnik prikaže poznavanje organizacije donorske dejavnosti v Sloveniji, vloge Slovenija-transplanta, donorskih bolnišnic, bolnišničnih koordinatorjev, registra opredeljenih oseb ter postopkov darovanja po možganski smrti. Velik del besedila predstavlja podroben opis kliničnih postopkov, zakonodaje in organizacije transplantacijske dejavnosti, kar izkazuje poznavanje področja in korektno uporabo slovenske literature, vendar le omejeno prispeva k razumevanju raziskovalnega problema. V teoretičnem delu so prisotne posamezne strokovne netočnosti (npr. navedba, da sta pri dokazovanju možganske smrti vedno potrebna dva EEG posnetka, čeprav je v določenih primerih zadosten eden).

Raziskovalni, empirični del temelji na kvalitativni metodologiji, vključuje stališča 24 zdravstvenih delavcev in identificira šest tem, povezanih s stališči, znanjem, informiranostjo, odločitvijo za darovanje,

soočanjem svojcev in sistemsko ureditvijo. Rezultati raziskave so predstavljeni pregledno, vendar so vsebinsko pričakovani in v veliki meri skladni z obstoječimi raziskavami. Diskusija korektno povezuje rezultate z literaturo, vendar ostaja previdna, mestoma ponavljajoča in vsebinsko razpršena. Empirični podatki, ki bi omogočali poglobljeno analizo, niso v celoti izkoriščeni. Delo bi pomembno nadgradila večja poglobljenost diskusije. Manjša pomanjkljivost je argumentacija s posplošenimi in pomanjkljivo povzetimi raziskavami iz drugih kulturno-pravnih okolij, ki niso primerljiva z našim sistemom (vloga svojcev, pravna ureditev vpisa v nacionalni register, način soglasja ipd.).

Glavna omejitev je, da tema in ugotovitve ostajajo precej pričakovane. Delo potrjuje znane potrebe po informiranju, izobraževanju in ozaveščanju, vendar ne razvije izrazito novega raziskovalnega fokusa ali konkretnega modela za implementacijo v prakso. Določene trditve v sklepni argumentaciji so posplošene in znanstveno že zastarele (npr. več informacij, več kampanj ne pomeni večje ozaveščenosti ali avtomatičnega večjega vpisa v register). Z vidika raziskovalnega razpisa naloga Anet Rožnik predstavlja zelo korektno izvedeno raziskovalno delo, ki izkazuje dobro poznavanje področja, raziskovalno angažiranost avtorice in neposreden vpogled v izkušnje ter stališča izbranih zdravstvenih delavcev.

Magistrsko delo Anet Rožnik je dostopno v repozitoriju Univerze na Primorskem <https://repozitorij.upr.si/lzpisGradiva.php?id=21004&lang=slv>.

---

Nagrajencem iskreno čestitamo in jim želimo veliko uspehov na vseh področjih še naprej!

Zainteresirane vabimo, da za informacije o IV. nagradnem raziskovalnem natečaju spremljajo spletno mesto <https://www.slovenija-transplant.si/nagradni-raziskovalni-natecaj/> in kanale Slovenija-transplanta na družbenih omrežjih. Natečaj bomo predvidoma objavili jeseni 2026.

Andrej Gadžijev, dr. med.

Jelka Kramarič, dr. med.

dr. Jana Šimenc, dipl. etnol. in kult. antrop.

